

CEELI INSTITUTE
PRAGUE

ADVANCING THE RULE OF LAW



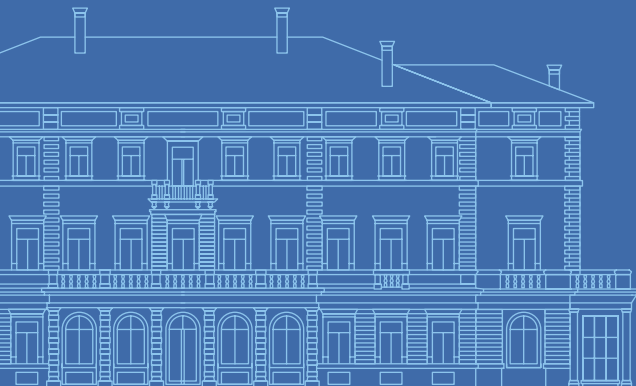
CEELI
INSTITUTE
REPORT

PRAKTICKÝ PRŮVODCE SOUDCE
PRO UŽÍVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ:
V KONTEXTU STŘEDNÍ
A VÝCHODNÍ EVROPY

CEELI INSTITUTE PRAGUE

ADVANCING THE RULE OF LAW

CEELI institut je česká obecně prospěšná společnost se sídlem v Praze, která se věnuje vzdělávání mezinárodní sítě právních profesionálů, odhodlaných budovat dobře fungující právní stát. Institut tak v různých zemích spolupracuje se soudci, vyšetřovateli, právníky nebo zástupci občanské společnosti na vzdělávacích programech obecně zaměřených na posilování vlády práva. Naše úsilí je soustředěno na budování nezávislého, transparentního a efektivního soudnictví, posilování demokratických institucí, podporu boje proti korupci, řešení konfliktů, prosazování lidských práv a podporu právníků a zástupců občanské společnosti v represivních prostředích. CEELI institut sídlí v pražské vile Grébovka, historické budově z 19. století, která nyní funguje jako moderní rezidence a konferenční centrum.



CEELI INSTITUTE REPORT

**PRAKTICKÝ PRŮVODCE SOUDCE
PRO UŽÍVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ
V KONTEXTU STŘEDNÍ
A VÝCHODNÍ EVROPY**

Leden 2020

OBSAH

Obsah	5
Poděkování	7
Předmluva	9
Přehled doporučení	11
Doporučení pro využívání sociálních sítí ze strany soudců	13
1. Ve VEŠKERÉM obsahu na sociálních sítích dobře reprezentujte soudcovský stav	13
2. Nikdy nekomentujte projednávané věci	15
3. Nevyužívejte sociální sítě k vyšetřování účastníků řízení	15
4. Dávejte pozor, koho přidáte mezi své „přátele“ nebo „oblíbené“	16
5. Vyhýbejte se politickým a komerčním komentářům	16
6. Uzpůsobte a monitorujte svou viditelnost online	17
7. Chraňte své osobní údaje	18
8. Poučte svou rodinu a přátele	19
9. Využívání sociálních sítí k veřejné osvětě	20
10. Dále se v oblasti sociálních sítí vzdělávejte	20
STRUČNÉ TIPY PRO SPRÁVU VAŠICH AKTIVIT NA INTERNETU	21
Příloha I	23
1. Historie sociálních sítí	23
2. Definice	23
2.1 Definice sociálních sítí	23
2.2 Definice nejpoužívanějších sociálních sítí	24
2.3 Nebezpečné nástroje sociálních médií	26
3. Dopad sociálních sítí na společnost	28
4. Sociální média v politice a veřejném životě	28
5. Vlastníci údajů na internetu	29
6. Otázky ochrany soukromí ve spojitosti se sociálními sítěmi	30
7. Riziko zneužití	31
8. Příklady bezpečnostního nastavení pro účty na sociálních sítích	32
Příloha II	35
Seznam národních a mezinárodních stanovisek, předpisů a standardů týkajících se sociálních sítí	41

PODĚKOVÁNÍ

CEELI institut by rád poděkoval členům hlavní pracovní skupiny sítě pro výměnu zkušeností v soudnictví ve střední a východní Evropě, kteří tohoto průvodce připravili:

soudkyně Katica Artuković, Bosna a Hercegovina

soudkyně Marela Jevtović, Bosna a Hercegovina

soudce Davor Dubravica, Chorvatsko

soudce Domagoj Frntić, Chorvatsko

soudce Ladislav Derka, Česká republika

soudce Levente Simon, Maďarsko

soudce Mindaugas Šimonis, Litva

soudce Cristi Danilet, Rumunsko

Za své cenné příspěvky při přípravě tohoto průvodce si zaslouží poděkování také Ksenija Renko a Marko Rakar, regionální komunikační experti, David Sellers z Administrative Office of the US Courts, Barbora Field a Freda Grealy, programové manažerky CEELI institutu, a Katherine Sorrell, právní stážistka CEELI Institutu z William and Mary Law School.

Institut dále děkuje Judith Macalus, Janet Katz a Jane Mahoney za jejich neocenitelnou pomoc při redakčních úpravách tohoto dokumentu.

Tuto práci vykonali pro bono bez nároku na honorář.

Realizaci tohoto projektu umožnil grant a průběžná podpora International Narcotics and Law Enforcement Affairs Bureau (INL) Ministerstva zahraničí USA.

PŘEDMLUVA

CEELI institut vzdělává a podporuje soudce ve střední a východní Evropě už od roku 2000. Není překvapivé, že otázka využívání sociálních sítí ze strany soudců je na různých akcích pro soudce, které organizuje náš Institut i jiné organizace v regionu, diskutována stále častěji a naléhavěji. Sociální sítě se staly každodenní záležitostí, která je součástí života většiny lidí, a zkoumání etických omezení pro používání sociálních sítí je tedy pro soudce naléhavým problémem.

Od roku 2012 podporuje CEELI institut, za přispění grantu Odboru International Narcotics and Law Enforcement Affairs (INL) Ministerstva zahraničí USA, network soudců ze střední a východní Evropy. Hlavní pracovní skupina Networku se snažila podrobně prozkoumat problémy spojené s využíváním sociálních sítí, aby mohla svým kolegům nabídnout vysvětlení a vodítko, jak se při jejich užívání vyhnout nástrahám a etickým problémům. Za pomoci odborníků z oblasti soudnictví, etiky i vztahů s veřejností nyní CEELI institut sestavil tento Průvodce, který pro soudce popisuje vhodné modely chování na sociálních sítích. Uvádí příklady nevhodného chování na sociálních sítích, které může ohrozit nezávislost, bezúhonnost a nestrannost soudce, otrástit důvěrou veřejnosti v soudnictví nebo může vést k disciplinárním opatřením.

Cílem tohoto dokumentu je tyto úvahy shrnout, poskytnout soudcům jasný přehled výhod a nevýhod využívání sociálních sítí i další doporučení, jak je používat bezpečně. Průvodce se zaměřuje na nejpoblárnější platformy sociálních sítí, jako je Facebook, Instagram a Twitter, které nyní využívá velké procento lidí s přístupem k internetu. Doporučení jsou ale platná i pro další platformy, jako je YouTube, LinkedIn, Reddit nebo blogy, i pro platformy, které teprve mohou vzniknout.

Existují dobré důvody k tomu, aby soudci sociální sítě používali, nebo alespoň věděli, jak fungují. Aktivita na sociálních sítích s sebou může ale na druhé straně přinášet také etické problémy a výzvy. Mezi takové problémy a výzvy patří například vhodnost obsahu, který soudci zveřejňují, nezáměrné projevy předpojatosti nebo zájmů soudce v jeho příspěvcích nebo důsledky vyplývající z interakcí soudce s dalšími lidmi. Chování soudců na sociálních sítích je veřejně viditelné, a jejich aktivity online mohou tedy poškodit důvěru veřejnosti v soudnictví. Postoje na sociálních sítích mohou také vyvolat otázky týkající se nestrannosti a spravedlnosti určitého soudního řízení.

Na druhé straně představují sociální sítě účinný prostředek veřejné osvěty, mimo jiné i proto, že oslovují část veřejnosti, která jinak nemusí se soudnictvím nijak interagovat. Využívání sociálních sítí může také zlepšovat postoje veřejnosti a pochopení pro soudy i soudní úředníky. Sociální sítě koneckonců představují významnou část moderního života. Všeobecný pokyn, aby

se soudci jednoduše „drželi od sociálních sítí co nejdál“, není v dnešní době realistický. Proto nabízíme základní soubor doporučení, kterými se soudci mohou řídit, pokud se chtějí ve světě sociálních sítí pohybovat vhodným způsobem.

Tento dokument je relevantní pro jednotlivé soudce, kteří jsou na sociálních sítích aktivní, i pro ty, kdo nastavují celonárodní standardy pro jednání soudců, například pro členy soudních rad, předsedy soudů, funkcionáře sdružení soudců i pro další členy soudcovského stavu, kteří využívání sociálních sítí ze strany soudců regulují.

Považujeme za důležité zdůraznit, že tento Průvodce se zaměřuje na využívání sociálních sítí ze strany samotných soudců a nevěnuje se tomu, jak mohou sociální sítě využívat soudy, ministerstva nebo vnitrostátní soudní orgány. Institucionální přístup k využívání sociálních sítí ze strany soudů a ministerstev by se nutně musel lišit, protože ten by musel také odrážet cíl vzdělávat a informovat veřejnost o tom, jak získat přístup k soudním systémům a jak je efektivně využívat, jak zajišťovat transparentnost a důvěru veřejnosti v instituce těchto systémů a cíl přinášet zprávy o významných událostech.

Při přípravě tohoto dokumentu CEELI institut a Sít soudců využili velkou řadu materiálů a informačních zdrojů, včetně zásad a doporučení pro sociální sítě, které využívají mezinárodní instituce. Seznam odkazů na tyto materiály a zdroje je uveden na konci dokumentu. Nakonec bychom rádi poznamenali, že tento Průvodce má plnit funkci obecných principů, a nikoli „best practices“. Sociální sítě se neustále proměňují, takže „best practices“ se bude rychle vyvíjet společně s dalším vývojem těchto platforem.

Než otevřeme soubor praktických doporučení, je důležité zdůraznit, že chování soudce na sociálních sítích by vždy mělo být v souladu s Bangalorskými zásadami soudcovské etiky¹ a dalšími platnými mezinárodními standardy i s jednotlivými vnitrostátními kodexy soudcovské etiky. Vnitrostátní justice také odpovídá za stanovení jasných pravidel, kterými je třeba se řídit v případech, kdy soudce požadované etické standardy nenaplní.

Christopher Lehmann
Executive Director, The CEELI Institute

¹ BANGALORSKÉ ZÁSADY SOUDCOVSKÉ ETIKY, (Bangalorský návrh kodexu soudcovské etiky z roku 2001, který přijala Soudcovská skupina pro posílení integrity v soudnictví a pozdější revizi připravil Kulatý stůl předsedů nejvyšších soudů, který se konal v budově Peace Palace v Haagu 25.–26. listopadu 2002 https://www.unodc.org/pdf/crime/corruption/judicial_group/Bangalore_principles.pdf)

PŘEHLED DOPORUČENÍ

1. Ve *VEŠKERÉM* obsahu na sociálních sítích dobře reprezentujte soudcovský stav

Vždy udržujte profesionální tón a nezapomínejte na svou roli soudce, ani když zveřejňujete osobní obsah. Každý, kdo pracuje v soudnictví, musí být obezřetný, co píše a zveřejňuje online, ať už ve formě e-mailu, textové zprávy nebo příspěvků na sociálních sítích, protože digitální obsah je snadno a široce přístupný a může ovlivnit práci soudce mnoha různými způsoby.

2. Nikdy nekomentujte projednávané věci

Bangalorské zásady považují komentáře k rozsudkům nebo projednávaným případům za obzvláště citlivé, protože mohou vyvolat podezření ohledně nestrannosti a objektivity soudců i soudního systému.

3. Nevyužívejte sociální sítě k vyšetřování účastníků řízení

Soudce musí přihlížet pouze k důkazům, které předloží účastníci, a ke skutečnostem, které jsou řádně zaprotokolovány. Neměli by nezávisle vyšetřovat okolnosti případu jinak, než jak to stanoví zákon.

4. Dávejte pozor, koho přidáte mezi své „přátele“ nebo „oblíbené“

Pokud se soudce na sociální síti označí za někoho přítele nebo označuje určité příspěvky jako „to se mi líbí“, musí dávat pozor, aby neohrozil svou neutralitu. Interakce na sociálních sítích může vyvolat dojem předpojatosti, i když soudce předpojatý není.

5. Vyhybejte se politickým a komerčním komentářům

Soudci se by neměli zapojovat do politických debat a veřejně projevovat své politické názory.

6. Uzpůsobte a monitorujte svou viditelnost online

Pravidelně sledujte svou viditelnost na sociálních sítích a podle potřeby upravte své nastavení soukromí.

7. Chraňte své osobní údaje

Dobře si rozmyslete, než někomu sdělíte své osobní údaje. Jakmile své osobní údaje zveřejníte na Facebooku nebo jiné sociální síti, je velmi nepravděpodobné, že se vám je podaří uchovat jako soukromé. Tyto osobní údaje zůstanou uchovány trvale a je možné je obnovit, dát do oběhu nebo vytisknout i mnoho let po odeslání nebo zveřejnění online.

8. Poučte svou rodinu a přátele

Promluvte si s rodinou a přáteli, abyste se ujistili, že si uvědomují závažnost práce soudce, kterou vykonáváte, a možné následky jejich jednání online, pokud zveřejní osobní údaje nebo fotografie, které by bylo možné spojit s vaším profilem.

9. Využívání sociálních sítí k veřejné osvětě

Sociální síť lze využít jako pozitivní nástroj pro zapojení a vzdělávání veřejnosti, podporu transparentnosti, k obhajobě a vysvětlení významu úkolů, které soudy plní, a k poskytování informací o aktivitách soudních institucí. Mnoho soudců ze střední a východní Evropy i odjinud takovýmto způsobem sociální sítě s úspěchem využívá.

10. Dále se v oblasti sociálních sítí vzdělávejte

Sociální síť tu budou i v budoucnu a osvěta a další vzdělávání soudců v této oblasti mají zásadní význam. Soudci se mimo jiné musí obeznámit s fungováním sociálních sítí i proto, že otázky spojené s jejich využíváním budou hrát stále důležitější roli také v případech, které rozhodují.

DOPORUČENÍ PRO VYUŽÍVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ ZE STRANY SOUDCŮ

1. Ve VEŠKERÉM obsahu na sociálních sítích dobře reprezentujte soudcovský stav

Stírání hranic mezi veřejným a soukromým životem je jedním z charakteristických znaků interakcí na sociálních sítích. Neformální kontakty s rodinou a přáteli se stávají součástí veřejné sféry, zejména tehdy, když na internetu zveřejňujeme fotografie a komentáře. Na rozdíl od e-mailů, který spolu sdílí dva lidé, je mnohem obtížnější komunikaci na sociálních sítích kontrolovat, protože je veřejnější. Každý, kdo pracuje v soudnictví, musí být obezřetný, co píše a zveřejňuje online, ať už ve formě e-mailu, textové zprávy nebo příspěvků na sociálních sítích, protože digitální obsah je snadno a široce přístupný a může ovlivnit práci soudce mnoha různými způsoby.

- Soudci by se měli rozhodnout, v jaké roli – profesní, nebo soukromé – budou na sociálních sítích vystupovat nebo sloužit.
 - Chcete budovat profesní síť a nabízet pohled odborníka? Některým soudcům se to daří; jiným se to vůbec nepodařilo.
 - Chcete veřejně uvádět funkci soudce, kterou vykonáváte? Pokud ano, má vaše instituce pokyny ohledně toho, jak svou profesní roli prezentovat?
 - Budete využívat sociální síť výhradně pro soukromé účely, udržování kontaktu s rodinou a přáteli, neformálně a osobně?
 - Nebo chcete být na sociálních sítích jen pasivním pozorovatelem, který nezveřejňuje žádný obsah (včetně komentářů k příspěvkům ostatních)?
- Rozhodněte se, jak se budete na svém profilu prezentovat. Nejde jen o dojem, kterým působil, ale také o možné dalekosáhlé důsledky vašich aktivit.
 - Budete dostupný/á pod svým vlastním jménem, nebo pod pseudonymem? Pamatujte, že některé sociální síť nedovolují používání pseudonymů a považují to za porušení podmínek (Facebook například požaduje, aby si každý uživatel vytvořil profil pod svým skutečným jménem). Pokud bude později váš pseudonym odhalen, může to také poškodit vaši pověst.
 - Použijete svou vlastní fotografii, nebo obrázek květiny, zvířete nebo karikaturu? Dejte pozor, co vyberete. Osobní fotografie sice usnadní vaši identifikaci, ale připomeňme si případ, kdy jeden chorvatský soudce jako svůj profilový obrázek na Facebooku použil obrázek postavičky z kresleného seriálu a právník, který zastupoval jednu ze stran v trestní věci, požadoval, aby byl tento soudce vyloučen, protože profilový obrázek považoval za nevhodný.

- Zachovávejte profesionální tón. Jasně uveďte, že osobní názory, které zveřejňujete, nezastupují postoje instituce, kde pracujete, ani nijak nesouvisí s případy, na kterých pracujete. Ani takovéto oznámení však nemusí zaručit, že vaše vyjádření nebudou vnímána jako odraz vašich pracovních postojů. Můžeme bezpečně předpokládat, že pokud před svým jménem uvedete „soudce“ nebo „státní zástupce“, budou vaše příspěvky posuzovány jako váš oficiální názor a názor instituce, ve které pracujete.
- Pokud se ve svých příspěvcích věnujete zvyšování povědomí o právních otázkách, rozhodněte se, zda budete tytéž komunikační kanály využívat i pro soukromé účely, například k zveřejňování komentářů nebo fotografií týkajících se sportu, umění, politiky, trendů ve společnosti nebo rodinných událostí. Spojení profesního a soukromého může být pro vaše sledující matoucí; může to ale také přispět k vytváření vaše obrazu jako „reálné osoby“ spíše než vzdáleného symbolu soudního systému, který je pro ostatní příslušníky společnosti, ve které žijete, zdánlivě nedotknutelný.
- Vyhněte se zveřejňování soukromých příspěvků v pracovní době, protože u každého příspěvku je také uveden čas zveřejnění. Pokud soudce během pracovního dne tráví čas na sociálních sítích, místo aby se věnoval práci soudce, vystavuje se kritice.
- Jednání, které je považováno za nevhodné a v reálných situacích a interakcích by nebylo tolerováno nebo doporučeno, se nedoporučuje ani ve virtuálním světě, a to ani v soukromější komunikaci na Facebook Messengeru nebo v kanálech pro přímou komunikaci. Veškerou digitální komunikaci je možné snadno zachytit a zdokumentovat pro účely sdílení.
- Soudce by se měl vyhýbat nevhodným nebo neslušným vulgaritám, satirickému vyjadřování, sarkasmu nebo ironické kritice, které mohou vést k rozkladu jeho integrity. Podle doporučení Soudcovské unie České republiky (zde připojena jako Příloha II) by příspěvky soudce na sociálních sítích měly být v souladu s důstojností postavení soudce a neměly by vyvolávat kritiku týkající se jeho nestrannosti a nezávislosti. Negativní vnímání může potenciálně poškodit nejen jednotlivého soudce, ale také justici jako celek.
- Fotografie a komentáře na Facebooku nebo na jiných sociálních sítích, včetně seznamovacích aplikací, by měly být uměřené a slušné. Bezpečným standardem je zveřejňovat pouze příspěvky, názory nebo fotografie, které by se mohly objevit na obálce slušných novin nebo být vysílány v hlavním vysílacím čase celostátní televizní stanice!²

² Ksenija Renková, Communication Expert, Jupiter Strategic Communication, Poznámky k ustavení Globální sítě pro integritu v justici, Vídeň, duben 2018

2. Nikdy nekomentujte projednávané věci

Následující bod Bangalorských zásad se týká jakékoli formy komunikace, včetně sociálních sítí: „Soudce by v době, kdy rozhoduje nebo by mohl rozhodovat v určitém řízení, neměl vědomě zveřejnit jakékoli vyjádření, u kterého je přiměřeně možné očekávat, že by mohlo ovlivnit výsledek takového řízení nebo narušit zjevnou spravedlivost řízení. Nesmí také zveřejnit ani jinak vydat jakékoli vyjádření, které by mohlo ovlivnit spravedlivý proces ve vztahu k jakékoli osobě nebo otázce.“³

- Komentáře k rozsudkům nebo projednávaným případům jsou obzvlášť citlivé, protože mohou vyvolat podezření ohledně nestrannosti a objektivity soudců i soudního systému.
- Pokud pořizujete fotografii, kterou chcete zveřejnit na sociální síti, pamatujte, že moderní kamery zachytí mnohem víc detailů, než kolik pouhým okem vidíte na svém telefonu. Většina sociálních sítí umožňuje stáhnout jakoukoli nahranou fotografii, takže je snadné ji zvětšit a detaily si prohlédnout, včetně papírů na vašem stole, jmen ze soukromých složek ve vaší kanceláři a dalších identifikujících ukazatelů. I když nechcete odhalit důvěrné informace případu, je tu možnost, že to takovou zveřejněnou fotografií uděláte.

3. Nevyužívejte sociální sítě k vyšetřování účastníků řízení

Soudci by neměli nezávisle vyšetřovat okolnosti případu jinak, než jak to stanoví zákon. Toto pravidlo platí pro informace na jakémkoli nosiči, včetně těch, které jsou zaznamenány elektronicky.

- Soudce musí přihlížet pouze k důkazům, které předloží účastníci, a ke skutečnostem, které jsou řádně zaprotokolovány.
- Soudci by neměli vyhledávat na sociálních sítích další informace o účastnících řízení nebo právnících.
- Pamatujte, že některé sociální sítě, například LinkedIn, umožňují uživatelům prohlédnout si, kdo si zobrazil jejich profil. Nepředpokládejte, že vaše užívání sociálních sítí je anonymní.
- Pokud vám někdo pošle soukromou zprávu prostřednictvím sociální sítě nebo na vaši oficiální e-mailovou adresu, zejména pokud jste v daném okamžiku jmenován pro jeho věc, měl byste odesílatele varovat, že posílání takových sdělení není dovoleno. Ihned také upozorněte příslušné orgány, že došlo ke komunikaci ex parte. Je vhodné připojit příslušnou dokumentaci a zdržet se další komunikace s danou osobou. Chráníte tím svou bezúhonnost a dobrou pověst soudní instituce.

³ BANGALORSKÉ ZÁSADY SOUDCOVSKÉ ETIKY, viz poznámka 1.

4. Dávejte pozor, koho přidáte mezi své „přátele“ nebo „oblíbené“

Určitá komunikace na sociálních sítích může vést ke vzniku nezáměrného vztahu mezi soudem a třetí stranou. Nadále se debatuje o tom, zda by soudci měli mít mezi „přáteli“ další právníky, státní zástupce nebo zástupce účastníků řízení. Pokud soudce přijme a prohlásí někoho na sociální síti za přítele, neznamená to, že se s touto osobou reálně setkal nebo že je mezi těmito osobami jakýkoli hlubší vztah. Zástupci justice by však přesto měli dbát na to, aby neohrozili svou neutralitu, a interakce na sociálních sítích může vyvolat dojem předpojatosti, i když soudce předpojatý není.

- Obecně platí, že soudci by měli být při výběru „přátel“ na Facebooku obezřetní a vybírat opatrně. Ve většině případů by soudci neměli mezi své přátele přidávat právníky, policisty nebo další osoby, které se pravidelně objevují před soudcem při jednání. Skutečnost, že soudce má na Facebooku „přátele“, sama o sobě tolik znepokojivá není, pokud nedovolí, aby takový „přítel“ uplatňoval jakýkoli zvláštní vliv.⁴ Pokud je již soudce na sociálních sítích „přítelem“ někoho, kdo je spojen s některým novým případem, doporučuje se uvést tuto informaci do záznamu.
- Buďte obzvlášť obezřetní, když označujete jako „to se mi líbí“ nebo „sledujete“ politickou skupinu, náboženskou skupinu, sdělovací prostředek nebo jiné facebookové stránky, které mohou narušit veřejný obraz vaší neutrality. Organizace, instituce a lidé, které se vám „líbí“ nebo které „sledujete“ jsou veřejně viditelní.
- V každém případě se vyhněte takovému označování nebo „sledování“ nevhodných stránek, které podporují rasismus, nenávist, homofobii, nesnášenlivost, netoleranci nebo předsudky jakéhokoli druhu.

5. Vyhýbejte se politickým a komerčním komentářům

Soudce musí být vždy dbát na to, aby jeho vyjádření na sociálních sítích či jinde, včetně vyjádření ve veřejných projevech, neohrožovala důstojnost postavení soudce. Pokud je zpochybněna jeho dobrá pověst, podrývá to důvěru veřejnosti v soudní systém i osobní nestrannost a nezávislost.

- Obecně platí, že soudce by neměl na sociálních sítích veřejně vyjadřovat své politické názory, s výjimkou otázek, které se týkají justice. Může vzniknout riziko objektivní podjatosti, zejména pokud by měl soudce rozhodovat o záležitostech, která se týká politické strany, hnutí nebo politické otázky.

⁴ Názor Poradního výboru pro soudcovskou etiku, Jižní Karolina, Kentucky a Ohio

- Je také vhodné neúčastnit se politických debat. Pokud se soudce na sociálních sítích zapojuje do výměn názorů na politické otázky, a to i jako neutrální účastník, je jeho vlastní neutralita s ohledem na spojení s takovou konverzací zpochybnitelná, a to pak přímo i nepřímo diskredituje objektivitu celého justičního systému.⁵

6. Uzpůsobte a monitorujte svou viditelnost online

Každá sociální síť má své vlastní zásady pro přístup ke zveřejněnému obsahu a před použitím je nutné se s nimi seznámit, stejně jako to platí pro zásady dalších internetových služeb, jako je blog nebo e-mail.

- Pokaždé, když něco zveřejníte online, je nejlepší předpokládat, že to může vidět kdokoli, protože nemůžete vědět, zda to ostatní již nesdíleli se svými přáteli, na dané sociální síti nebo mimo ni. Je zcela mimo vaši kontrolu, zda, jak a v jakém kontextu může někdo váš příspěvek dále zveřejnit jinde na internetu. Pokud příspěvek smažete, nemusí být dál viditelný pro vás nebo vaše přátele v rámci dané sociální sítě, ale je nejlepší předpokládat, že existuje jinde online nebo se stále může objevovat v online vyhledávání.
- Na Facebooku jsou všechny příspěvky omezeny na členy této sítě, přičemž je možné stanovit stupeň veřejnosti svých příspěvků: veřejné, pouze přátelé, pouze přátelé s některými výjimkami, nebo pouze jedna osoba. Pokud byly vaše příspěvky na Facebooku původně označeny jako „veřejné“, tedy dostupné pro všechny členy této sítě, a poté se rozhodnete status svých příspěvků změnit na „soukromé“, bude se tato změna týkat pouze příspěvků zveřejněných počínaje daným okamžikem. Starší příspěvky a komentáře budou nadále dostupné pro každého v této síti. Pamatujte také, že pravidla Facebooku pro obsah a nastavení soukromí se mohou kdykoli změnit. Totéž platí i pro jakoukoli jinou platformu.
- Na Twitteru jsou všechny příspěvky veřejně dostupné pro všechny, kdo nejsou členy této sítě, a tweet může být kopírován nebo sdílen pomocí e-mailu nebo jiným způsobem bez vědomí autora. Tweet můžete smazat, ale není žádná záruka, že si jej někdo neuložil nebo nepořídil snímek obrazovky s tímto tweetem.
- Důrazně se doporučuje pravidelně pomocí internetových vyhledávačů vyhledat své jméno. Pomocí takového vyhledávání budete moci najít online příspěvky, články a obrázky spojené s vaším jménem; uvidíte, zda jste zveřejnili něco, co je stále viditelné, nebo zda vás někdo jiný zmínil v souvislosti s nějakým diskutovaným tématem.

⁵ Soudcovská unie České republiky, Etické meze působení soudce na sociálních sítích, 2017

- Příležitostně byste také měli prohledat různé platformy, abyste zjistili, zda nemáte nějaké falešné profily. Pokud se někdo za vás vydává nebo o vás zveřejňuje nepravdivé informace, měli byste tyto profily nahlásit pomocí příslušného kontaktu poskytovatele sociální sítě, kde se takové profily objevily.
- Pokud používáte pseudonym, aby vás nebylo možné identifikovat, není žádná záruka, že zůstanete v anonymitě. V Řecku se stal případ, kdy soudkyně údajně na svém blogu pod pseudonymem zveřejnila rasistický komentář, ale její totožnost byla brzy odhalena.

7. Chraňte své osobní údaje

Jakmile své osobní údaje zveřejníte na Facebooku nebo jiné sociální síti, je velmi nepravděpodobné, že se vám je podaří uchovat jako soukromé. Tyto osobní údaje zůstanou uchovány trvale a je možné je obnovit, dát do oběhu nebo vytisknout i mnoho let po odeslání nebo zveřejnění online.

- Založení profilu na sociální síti obnáší vyplnění základních údajů o sobě, především jména a e-mailové adresy. Každý nástroj sociálních sítí má svá vlastní pravidla pro požadované údaje, které mohou zahrnovat biografické údaje, údaje o pohlaví, věku i další základní identifikační údaje. Většinou je také možné uvést nepovinné osobní i profesní údaje.
- Než zveřejníte jakékoli osobní údaje, včetně adresy bydliště, rodinných fotografií nebo informací o škole, kam chodí vaše děti, dobře si to rozmyslete.
- Při založení e-mailu nebo účtu na sociální síti si také musíte zvolit uživatelské jméno a heslo. Kvalita zvoleného hesla má zásadní význam pro zachování neporušenosti vaší komunikace. Při výběru hesla se vyhněte běžným slovům ze slovníku nebo typickým číslům, jako je datum narození, PSČ nebo telefonní číslo. Nikdy nepoužívejte stejné heslo pro přístup k různým internetovým službám; pokud použijete k zabezpečení účtů totéž heslo a toto heslo bude možné zjistit na jednom z účtů, pomůže to útočníkům snadněji zneužít obě služby. Heslo si nezapíšíte, zejména ne na lístečky, které si nalepíte na dobře viditelné místo. Protože není snadné zapamatovat si velký počet různých hesel, můžete zvážit tyto příklady:
 - Použijte první verš písně, přísloví nebo říkanky, kterou znáte z paměti.
 - Přidejte slovo, které si snadno zapamatujete a které nemá žádnou obsahovou/asociační spojitost, zcela mimo kontext.
 - Kombinujte velká a malá písmena.
 - Přidejte čísla.
 - Přidejte zvláštní znaky (# & / \$ %).

- Pokud je dostupná, zvažte využití dvouúrovňového ověření. Většina služeb na sociálních sítích jej dnes využívá pro zajištění bezpečného přístupu k uživatelským účtům. Kromě hesla můžete využít doplňující kód (číslo nebo kombinaci číslic a písmen). Nejběžnější metodou je zaslání kódu pomocí SMS na mobilní telefon. Pokud používáte dvouúrovňové ověření za pomoci SMS, vždy chraňte svůj telefon pomocí kódu PIN. Nezapomínejte, že telefony a obzvláště SIM karty jsou stále častějším terčem útoků, a doporučuje se tedy zvolit si jiný způsob generování doplňujícího kódu pro doplňkové ověření totožnosti.
- Vyhněte se používání veřejných zařízení, například počítačů na letištních terminálech nebo v hotelové recepci. Pokud takové zařízení použít musíte, vždy se po použití internetové služby odhlaste. I v případě, že používáte své vlastní zařízení, například notebook nebo mobilní telefon, je dobré se odhlásit a zavřít internetový prohlížeč. Pokud je to možné nepoužívejte zařízení, která nemůžete kontrolovat, zejména pro přístup ke svému e-mailu, pracovním nebo bankovním účtům a účtům na sociálních sítích.
- Oficiální e-mailová adresa má sloužit pouze pro oficiální korespondenci a pracovní účely. Pro soukromou komunikaci s rodinou a přáteli a pro osobní transakce by měla být používána soukromá e-mailová adresa.
- Přestože se stále větší objem e-mailových zpráv přenáší mezi servery v zakódovaném stavu, měli byste vždy předpokládat, že k obsahu váš e-mailové zprávy mají přístup další lidé. To platí zejména pro e-maily odesílané z oficiálních nebo pracovních e-mailových účtů.

8. Poučte svou rodinu a přátele

Soudci by si měli uvědomovat, že i pokud na sociálních sítích aktivní nejsou, mohou jejich rodinní příslušníci nebo přátelé sdílet fotografie nebo informace, které se jich týkají a které je možné zneužít nebo s nimi manipulovat s cílem soudce ovlivnit.

- Vaši rodinní příslušníci a přátelé by měli respektovat hranice a neměli by narušovat vaši nestrannost, integritu nebo důstojnost soudce na svých vlastních účtech na sociálních sítích a jiných místech online.
- Promluvte si s nimi a ujistěte se, že chápou, jak citlivá práce soudce je, a že jsou si vědomi, jaké následky mohou mít jejich činy.
- Požádejte je, aby nezveřejňovali žádné osobní údaje, jako je adresa, fotografie z dovolené nebo jiné informace, které by mohly být zneužity.

9. Využívání sociálních sítí k veřejné osvětě

Dosud jsme se zabývali pouze doporučeními ohledně toho, čeho se na sociálních sítích vyvarovat. Využívání těchto nástrojů a přítomnost v online prostoru má ale i řadu výhod, zejména pro soudce.

- Sociální sítě jsou skvělým nástrojem pro zapojení veřejnosti, podporu transparentnosti, pro obhajobu nebo vysvětlení významu úkolů, které soudy plní, a pro poskytování informací o aktivitách soudních institucí. Mnoho soudců ze střední a východní Evropy i odjinud takovýmto způsobem sociální sítě s úspěchem využívá.
- Pokud využíváte sociální sítě jako prostředek osvěty, pamatujte ale, že to představuje prostor pro tzv. trolly (definice viz Příloha), kteří mohou zesměšnit, cokoli napíšete nebo uděláte. Interakce s trolly na internetu je zřídka někdy nějak přínosná a často představuje sestupnou spirálu.⁶ Pokud se s trolly setkáte, máte možnost je ignorovat nebo si nastavit své osobní hranice pro typ komentářů, jaké budete brát na vědomí nebo jaké na sociálních sítích, které využíváte, dovolíte.⁷
- Sociální sítě je také možné využít pro skupiny nebo asociace, ne v roli jednotlivců. Stránku na sociální síti si může založit například asociace soudců.

10. Dále se v oblasti sociálních sítí vzdělávejte

Sociální sítě budou i v budoucnosti jistě hrát důležitou roli ve společnosti, politice i ekonomice. Soudci by měli sledovat pokroky moderních technologií, seznamovat se s jejich funkcemi a pochopit kontext, ve kterém vznikají určité technologické spory. Pamatujte, že pravidla, kterými se řídí jejich užívání, se budou i nadále často měnit.

- Osvěta a další vzdělávání soudců v této oblasti mají zásadní význam. Soudci se mimo jiné musí obeznámit s fungováním sociálních sítí i proto, že otázky spojené s jejich využíváním budou hrát stále důležitější roli také v případech, které rozhodují. Důkladná a obsáhlá znalost prostředí, kde soudce působí, včetně vzájemných souvislostí mezi technologiemi, sociálními sítěmi a právem, budou přispívat ke zvyšování důvěry veřejnosti, a k legitimizaci soudních institucí a postupů v očích veřejnosti.
- Pravidla se budou v průběhu času i dál vyvíjet. Postupujte vždy obezřetně a snažte se dodržovat etické kodexy a vnitrostátní a mezinárodní předpisy, jako jsou například Bangalorské zásady.

⁶ 10 Tips to Dealing With Trolls, Jonh Rumpton, 2015, <https://www.forbes.com/sites/johnrampton/2015/04/09/10-tips-to-dealing-with-trolls/#14d484c54f42>

⁷ Tips for Dealing with Internet Trolls and Haters in Business, Carol Roth, <https://www.carolroth.com/blog/tips-for-dealing-with-internet-trolls-and-haters-in-business/>

STRUČNÉ TIPY PRO SPRÁVU VAŠICH AKTIVIT NA INTERNETU

Pokud jste soudce nebo soudní úředník, je dodržování doporučení pro využívání nových komunikačních technologií mnohem důležitější než u běžného uživatele. Doufáme, že když budete dodržovat tato doporučení, uchrání vás to před některými častými chybami.

Internet nabízí prostor pro větší profesní produktivitu, lepší viditelnost, dosah i širší propojení s celým světem. Vaše aktivity online však nepředstavují jen technický kanál pro komunikaci v profesní i soukromé sféře, ale jsou také odrazem vaší celkové osobnosti a názorů. Je nezbytné pochopit specifika tohoto prostředí, abyste jej mohli účinně začlenit do rámce stávajících pravidel chování a etiky. Takové začlenění vám zajistí bezpečnost na internetu i v reálném světě.

Při výběru internetové služby se řiďte následujícími doporučeními:

- ▶ Svého poskytovatele internetových služeb si vybírejte uvážlivě a zohledněte přitom účel svých aktivit. Jsou profesní, soukromé, nebo oboje?
- ▶ Pamatujte, že obsah (od alfanumerických dat přes fotografie až po videonahrávky), který nahrajete ze svého zařízení, nebude dostupný jen na tomto konkrétním zařízení, ale také samotnému operátorovi a potenciálně dalším uživatelům stejné služby.
- ▶ Pokud zadaný obsah nebo jiné příspěvky vymažete, neznamená to, že tato data budou ostatním trvale nepřístupná nebo že je nebude moci vystopovat a sledovat váš poskytovatel internetového připojení nebo jiný uživatel, ať už v původní, nebo v pozměněné podobě.
- ▶ Seznamte se se základními charakteristikami poskytovatele internetových služeb, kterého budete využívat, a nezapomínejte na jím vydaná obecná doporučení.
- ▶ Při založení uživatelského účtu (e-mailu nebo profilu na sociální síti), se rozhodněte:
 - Jaký bude název vašeho profilu, nemusí být totožný s vaším uživatelským jménem. To je důležité pro vaši internetovou identitu (profesní nebo soukromou). Pamatujte, že i když použijete pseudonym, musíte dodržovat etické standardy, které se pojí s vaší profesí.
 - Používejte jedinečné přihlašovací údaje.

- Zvolte si kvalitní heslo, které bude bezpečné (použijte velká a malá písmena, číslice, zvláštní znaky) a které si snadno zapamatujete.
- Čtěte všechna bezpečnostní sdělení od svého poskytovatele internetových služeb a potvrďte je pouze tehdy, když máte jistotu, že jsou autentická.
- ▶ Upozorněte svého poskytovatele služeb, pokud si všimnete něčeho, co není v souladu s vaší online identitou nebo co souvisí s vaším profilem.
- ▶ Komunikujte s kolegy u soudu nebo s lidmi ze soukromé sféry stejným způsobem, jako byste komunikovali v běžném životě. Před odesláním jakékoli veřejné nebo soukromé zprávy se zastavte a zvažte pozitiva a negativa.
- ▶ Nekomentujte názory a diskuze dalších účastníků, zejména pokud si všimnete, že tyto diskuze překračují hranice. Dbejte na to, aby vás veřejnost viděla jako respektovanou osobu, pokud jde o komunikaci.
- ▶ Než se zapojíte do diskuze na určité téma, které je momentálně populární, ujistěte se, že je autentická a že znáte všechna relevantní fakta. Pamatujte, že vaše komentáře budou vždy důležitým příspěvkem do jakékoli diskuze.
- ▶ Znovu: Než cokoli zveřejníte, přemýšlejte.
- ▶ Zvláštní pozornost věnujte komunikaci, kterou na internetu vedete s kolegy a potenciálními nebo současnými klienty. Komunikace online se řídí stejnými pravidly a předpisy jako v reálném světě. Pokud si všimnete jakékoli komunikace, která je nevhodná, ukončete ji a někoho na tento problém upozorněte. Incident můžete například nahlásit tak, že poskytovatele sociální sítě nebo poskytovatele služeb upozorníte na nevhodnou komunikaci.
- ▶ V průběhu pracovního dne využívání internetových služeb omezte, abyste se vyhnuli případnému nepříznivému vlivu na váš pracovní výkon nebo na soukromý život.
- ▶ Cílem je řídit, jak nové technologie využíváte, ne omezovat vaše vlastní zapojení do sociálních komunit – využívejte je co nejefektivněji a co nejpozitivněji.

PŘÍLOHA I

1. Historie sociálních sítí

První sociální sítě, jako například AOL Chat Rooms, LiveJournal nebo MySpace se začaly objevovat koncem 90. let 20. století. Současné populární sociální sítě vznikly později. Patří mezi ně: Facebook, Twitter, LinkedIn, Instagram, Snapchat, YouTube, Google+, WeChat, Pinterest, Snapchat, Tumblr, Viber, WhatsApp, Wikipedia, Reddit, VKontakte v Rusku, Weibo v Rusku a další. Největší rozmach sociálních sítí přišel s nástupem chytrých telefonů, které umožňují miliardám uživatelů každý den snadné připojení, a již od prvopočátků sociálních sítí se neustále zvyšuje množství času, který uživatelé internetu na sociálních sítích tráví.

Výhody zapojení do sociálních sítí také již překračují pouhé sociální sdílení. Uživatelé se nyní zaměřují na budování dobré pověsti, rozšiřování kariérních a podnikatelských příležitostí a generování příjmu. V polovině roku 2018 byla celosvětová populace asi 7,6 miliardy obyvatel a z toho 4,3 miliardy mají přístup k internetu. V současnosti využívají alespoň jednu sociální síť více než 3 miliardy lidí. Sociální sítě dnes představují tisíce různých platform. Některé z nich jsou populárnější než jiné a každá nabízí něco jiného. Například: Instagram nabízí lidem fotografie a jeho uživatelé jsou obvykle mladší 35 let. Lidé nad 35 let s větší pravděpodobností využívají ke sdílení svých osobních zážitků a pro kontakt s lidmi ze svého společenského okruhu i mimo něj Facebook. Twitter upřednostňují ti, kteří chtějí komunikovat v krátkých textech do 280 znaků.

Facebook má více než 2 miliardy uživatelů. Další sociální sítě cílí na uživatele z určitých zemí nebo jazykově podobných oblastí s mnohem menším počtem uživatelů, ale výraznějším vlivem na místní prostředí a populace, kterým slouží. Například ruská síť VKontakte (VK) má 477 milionů uživatelů z ruský hovořícího světa, zatímco nejpoblárnější čínská sociální síť, Weibo, má přes 500 milionů uživatelů. Existují stovky dalších sociálních sítí – propojují uživatele, které zajímají určitá témata nebo oblasti zájmu; co do počtu uživatelů jsou sice méně populární a mají menší sociální dopad, ale přesto jsou užitečné a důležité.

2. Definice

2.1 Definice sociálních sítí

Sociální sítě sice proměnily individuální komunikaci i způsob, jak komunikují organizace, ale od tištěných sdělení a médií (např. časopisů a novin) nebo od tradičních elektronických médií (například televizního vysílání) se v mnoha ohledech liší. Tyto odlišnosti se týkají mimo jiné: kvality, dosahu, frekvence, použitelnosti, bezprostřednosti a výkonnosti. Sociální sítě mají mnoho zdrojů a mnoho příjemců, kdežto tradiční média, jako třeba rozhlas nebo noviny, mají pouze jediný přenosový zdroj a mnoho příjemců. Největší odlišnost spočívá v tom, že na rozdíl

od tradičních médií sociální sítě umožňují každému, aby vytvářel a sdílel svůj vlastní obsah, ať už jde o blogový příspěvek, obrázek, video nebo aktualizaci stavu. A díky vlivu a dosahu internetu může mít k profilu na sociálních sítích, blogu nebo YouTube kanálu přístup daleko širší okruh lidí, než jak je tomu v některých zemích u tradičních médií.

Wikipedie definuje platformy sociálních médií jako „interaktivní, počítačově zprostředkované technologie, které usnadňují tvorbu a sdílení informací, nápadů, kariérních zájmů a dalších forem vyjádření prostřednictvím virtuálních komunit a služeb sociálních sítí“. Dále poznamenává, že „Uživatelé obvykle přistupují ke službám sociálních médií prostřednictvím webových technologií ze stolních počítačů, notebooků, tabletů nebo chytrých telefonů. Při zapojení do těchto služeb mohou uživatelé vytvářet vysoce interaktivní platformy, jejichž prostřednictvím mohou jednotlivci, komunity i organizace sdílet, spoluvytvářet a upravovat uživateli generovaný nebo předem vytvořený obsah zveřejněný online a diskutovat o něm.“⁸

2.2 Definice nejpoužívanějších sociálních sítí

Ve střední a východní Evropě jsou obzvláště populární tyto sociální sítě:

Facebook: populární bezplatná sociální síť, která registrovaným uživatelům umožňuje vytvářet profily, nahrávat fotografie a videa, posílat zprávy a udržovat kontakt s přáteli, rodinou a kolegy. Facebook se neustále vyvíjí a v současnosti je dostupný ve více než 37 různých jazycích. Zahrnuje veřejné funkce jako například:

- Marketplace, který členům umožňuje zveřejňovat a číst inzeráty a reagovat na ně.
- Skupiny, které členům se společnými zájmy umožňují navzájem se nalézt a interagovat.
- Události, které členům umožňují propagovat akci, pozvat hosty a sledovat, kdo se plánuje zúčastnit.
- Stránky, které členům umožňují vytvářet a propagovat veřejnou stránku týkající se určitého tématu.

Každý jednotlivý uživatel si může nastavit podmínky soukromí (neboli viditelnosti) své Facebookové stránky a příspěvků. Veškeré interakce jsou zveřejňovány v kanálu nových příspěvků, který se v reálném čase distribuován přátelům jednotlivých členů. Facebook zavedl řadu tlačítek pro reakci, s jejich pomocí mohou uživatelé na příspěvky reagovat. V závislosti na nastavení soukromí, které si uživatel zvolí, mohou ostatní vidět, co se vám líbí nebo na co jinak zareagujete. Tuto otázku je nutno uvážit při posuzování potenciálních střetů zájmů.

⁸ https://en.wikipedia.org/wiki/Social_media

⁹ Pedagogy of Social Sciences, MANGAL, S. K., MANGAL, UMA, PHI Learning Pvt Ltd., 2018

Instagram: Instagram je sociální síť (kterou vlastní Facebook), která slouží k uveřejňování fotografií a videí. Instagram nabízí možnost upravit fotografie pomocí velké škály filtrů, takže fotografie vypadají profesionálněji. Uživatelé mohou označovat příspěvky dalších uživatelů, které se jim líbí, přidávat k nim komentáře a mohou zapnout synchronizaci tak, aby se fotografie zveřejněné na Instagramu ihned nahrály do kanálu uživatele na Twitteru a/nebo na jeho facebookový profil. Podle počtu uživatelů (který v červnu 2019 představoval 1 miliardu) patří Instagram mezi nejpopulárnější sociální sítě.¹⁰

LinkedIn: LinkedIn je sociální síť vytvořená pro profesionály, kde mohou prezentovat své osobní pracovní profily. Umožňuje vám nastavit profil, který představuje vaše vzdělání, odborné kvalifikace nebo členství s profesních skupinách nebo asociací. Profil na síti LinkedIn je vlastně profesní biografie, která pracovním kontaktům uživatele nabízí informace o jeho současné pracovní pozici a kontaktní údaje. Uživatelé LinkedIn mohou budovat síť profesních kontaktů s dalšími lidmi ze svého pracovního prostředí. Mohou vstupovat do různých profesních / tematicky zaměřených skupin, které slouží jako platforma pro výměnu názorů na různé odborné záležitosti.

Tinder: Pojednání o sociálních sítích by nebylo úplně bez zmínky o seznamovacích aplikacích, protože i ty soudci často využívají. Jednou z těch nejoblíbenějších je v současné době Tinder, mobilní seznamovací aplikace využívající údaje o lokalitě, která uživatelům umožňuje vytvořit si profil, zveřejnit fotografii a přidat popis. Po založení profilu mohou vybírat jiné uživatele, kteří se jim „líbí“ (posunout doprava) nebo „nelíbí“ (posunout doleva). Umožňuje také uživatelům posílat si zprávy, pokud se jeden druhému v aplikaci „líbí“. Informace, které jsou uživatelům k dispozici, vycházejí z nahraných fotografií a stručných biografických údajů, které o sobě uživatelé napíší. Nechceme soudcům radit nebo regulovat, jak tuto nebo jiné seznamovací aplikace používají, jedná se ale o další zdroj vytváření sociálních sítí. Existuje řada dalších seznamovacích aplikací, jako například Badoo, Grindr, and Bumble, i když Tinder se zdá být nejpopulárnější. Soudci samozřejmě musí obzvlášť opatrně a obezřetně posuzovat, jaké své informace a fotografie na těchto platformách zveřejní.

Twitter: Twitter je služba sociálních médií, která slouží k uveřejňování zpráv do 280 znaků. Je také možné zveřejňovat fotografie a odkazy na jiné stránky a dostávat zprávy od sledujících. Populární funkcí Twitteru je retweetování, tedy nové zveřejňování příspěvků jiných uživatelů. Pomocí „hashtagů“ je možné sledovat, kolik lidí tweetuje, tedy zveřejňuje příspěvky na určité téma, a Twitter pak zveřejňuje nejpopulárnější témata dne jako „trendující témata“. V některých zemích je Twitter považován za nejlepší síť pro rychlé získání informací. Twitter byl také využit jako organizační nástroj pro řadu nedávných významných společenských i politických událostí po celém světě.

¹⁰ The Psychology Behind Why Instagram Is So Addictive, Drake Baer, 2014, <https://www.businessinsider.com/psychology-of-why-instagram-is-addictive-2014-11>

2.3. Nebezpečné nástroje sociálních médií

Sociální sítě mohou být terčem široké škály zneužívání a manipulace. Zde uvádíme příklady některých z těchto zranitelných míst:

Kyborg: Pojem kyborg se v kontextu sociálních sítí rozumí buď člověk, který využívá pomoci stroje, nebo stroj, který obsluhuje člověk. Konkrétním příkladem kyborga v kontextu sociálních sítí je člověk, který si zaregistruje účet a pro ten pak nastaví automatické programy, které zveřejňují příspěvky, například tweety, v jeho nepřítomnosti. Daná osoba se čas od času zapojí, tweetuje a interaguje s přáteli. Kyborgové se liší od robotů, které využívají automatizaci, zatímco kyborgové spojují charakteristiky manuálního i automatizovaného jednání. Kyborgové bohužel představují jedinečnou příležitost pro šíření falešných zpráv (fake news). Účty kyborgů se snaží vypadat jako reální lidé, včetně nápodoby realistického počtu přátel a sledujících, řada těchto účtů je však zakládána hromadně a využívá „farmy na přátele“, s jejichž využitím získávají v krátkém čase velký počet přátel.

Falešné zprávy / fake news: Falešné zprávy a propaganda jsou staré jako samotné lidstvo. S veřejně dostupným internetem a rychlým šířením informací na sociálních sítích se však nesporně staly nebezpečnějšími. Existuje pět kategorií, které je společně označují jako „falešné zprávy“. Některé kategorie představují zprávy falešné (dezinformace), jiné jsou spíše informace zkreslené (nesprávné informace). Bez ohledu na to mají všechny velmi volnou spojitost s pravdivou informací a vycházejí z dlouhodobého záměru klamat. Následující příklady ukazují, v jakých formách se mohou falešné zprávy objevovat:

- Zavádějící zpravodajství, které uvádí polopravdy, ale prezentuje je v nesprávném kontextu a čerpá ze selektivně vybraných reálných faktů, které údajně patří do hlavních zpráv, ale jsou většinou dezinterpretací skutečné události.
- Ledabylé zpravodajství, které obsahuje útržky pravdivých informací, ty ale nejsou ověřené a poté jsou uváděny na podporu určitého postoje nebo názoru.
- Zavádějící reportáže, které se nezakládají na faktech, ale mají dokládat již ustálenou interpretaci. Sem patří zprávy, které nemají žádný reálný základ, často jde o střety ideologií nebo názorů nebo situace, kdy se projeví nevědomé předsudky. Do této kategorie často spadají konspirační teorie.
- Úmyslně klamné zpravodajství, které bylo záměrně vymyšleno s cílem vydělat peníze pomocí velkého počtu kliknutí, vyvolat zmatek nebo nespokojenost, nebo má sloužit jako senzacechtivá propaganda. Tyto reportáže se obvykle šíří prostřednictvím podvodných zpravodajských serverů, které jsou vytvořeny

¹¹ Detecting Automation of Twitter Accounts: Are You a Human, Bot, or Cyborg? Chu, Z., Gianvecchio, S., Wang, H., & Jajodia, S. (2012). IEEE Transactions on Dependable and Secure Computing, 9(6), 811-824. <https://ieeexplore.ieee.org/abstract/document/6280553>

¹² Zdroj: 5 Types of 'Fake News' and Why They Matter, Nicola Watts, <https://web.smu.edu.sg/spring/5-types-of-fake-news-and-why-they-matter/>

tak, aby vypadaly jako „skutečné“ zpravodajské značky, nebo prostřednictvím falešných zpravodajských serverů. Často využívají videa a naturalistické fotografie, které byly určitým způsobem upraveny.

Falešné zprávy jsou často zneužívány k zdiskreditování politických nebo podnikatelských rivalů. Jedna falešná zpráva byla zveřejněna serverem vytvořeným tak, aby připomínal ABC News, těsně před prezidentskými volbami v USA v roce 2016. Její titulěk zněl „Obama podepsal vládní nařízení, které zakazuje slib věrnosti na školách v celé zemi“. Tato zpráva generovala za pouhé dva měsíce přes 1,2 milionu sdílení, komentářů a reakcí.

Roboty: „Robot je automatizovaná aplikace využívaná k provádění jednoduchých a opakujících se úkolů, jejichž uskutečnění by bylo pro člověka časově náročné, nudné nebo nemožné. Roboty lze využívat pro produktivní úkoly, ale často jsou také zneužívány ke škodlivým účelům.“ Socialbot je zvláštní typ robotu, který je využíván na sociálních sítích k tomu, aby automaticky generoval zprávy (např. tweety) nebo prosazoval určité myšlenky, podporoval kampaně a ovlivňoval reakce veřejnosti tím, že se chová jako „sledující“ nebo dokonce jako falešný účet, který sám sbírá jiné sledující. Odhaduje se, že 9–15 % aktivních účtů na Twitteru mohou být socialboty a že 15 % všech uživatelů Twitteru aktivních v diskuzích o prezidentské kampani v USA v roce 2016, byli socialboty. A z ekonomické studie vyplývá, že v roce 2016, když Británie rozhodovala o tom, zda má vystoupit z Evropské unie, přidaly roboty v hlasování o Brexitu 1,76 % hlasů ve prospěch odchodu z EU.

Troll: Internetový troll (kyberšikana, obtěžování na internetu) je někdo, kdo vyvolává hádky nebo ostatní uživatele internetu záměrně rozčiluje s cílem je rozptýlovat a šířit sváry. Studie, kterou v roce 2016 připravilo Centrum excelence pro strategickou komunikaci při NATO na téma hybridní války, poznamenává, že například v době ukrajinské krize „se projevilo, jak byly falešné identity a účty zneužity k šíření příběhů prostřednictvím sociálních sítí, blogů a komentářů na internetu s cílem manipulovat oponenty, obtěžovat je nebo je oklamat.“¹⁷

Virální obsah: Příspěvky na sociálních sítích, které získaly popularitu a jsou sdíleny velkým počtem uživatelů a potom znovu sdíleny jejich kontakty, se stávají „virálním“ obsahem. Představují obdobu virového onemocnění, které se rychle šíří z jednoho člověka na druhého. Většina sociálních sítí umožňuje uživatelům dále sdílet příspěvky nebo stránky jednoduše kliknutím na tlačítko „sdílet“.

¹³ <https://www.techopedia.com/definition/24063/internet-bot>

¹⁴ „Online Human-Bot Interactions: Detection, Estimation, and Characterization“, Varol, Onur; Emilio Ferrara; Clayton A. Davis; Filippo Menczer; Alessandro Flammini (2017). Proc. International AAAI Conf. on Web and Social Media (ICWSM).

¹⁵ Social bots distort the 2016 U.S. Presidential election online discussion, Alessandro Bessi a Emilio Ferrara (2016-11-07), First Monday.

¹⁶ Autory studie jsou Jurij Gorodničenko z University of California v Berkeley a Tho Pham a Oleksandr Talavera ze Swansea University ve Velké Británii.

¹⁷ „Internet Trolling as a hybrid warfare tool: the case of Latvia“. stratcomcoe.org. Riga, LV: NATO Strategic Communications Centre of Excellence (uveřejněno 28. ledna 2016). Archivováno z originálu dne 28. ledna 2016. Vyhledáno 28. ledna 2016.

3. Dopad sociálních sítí na společnost

Přestože sociální sítě propojují obrovské množství lidí, z pozorování vyplývá, že posilují stávající rozdělení do sociálních skupin a propasti mezi nimi. Sociální sítě lidem umožňují vytvořit si „zvukotěsnou komoru“, která vyloučí informace zpochybňující jejich názory. Pojmem selektivní expozice se obecně označuje sklon lidí upřednostňovat informace, které jsou s jejich postoji v souladu, a odmítat informace, které jsou s jejich postoji v rozporu.¹⁸ S postupující personalizací technologií se působení selektivní expozice násobí, což vede k ideologické polarizaci.

Nedávný výzkum, který uskutečnila Blanquerna University ve Španělsku, ukázal, že sociální sítě mají moc posilovat zažitě stereotypní postoje a představy nejen u dětí, ale u lidí všech věkových skupin. Internetový aktivista Eli Pariser přišel s označením **filtrová bublina**,²⁰ kterým označuje intelektuální izolaci, jež je důsledkem algoritmu na určitých stránkách, který selektivně předvídá, jaké informace by se uživateli líbily, na základě takových údajů o uživateli, jako je geografické umístění, statistiky o kliknutí v minulosti nebo historie vyhledávání. Uživatelé mají v důsledku toho přístup k menšímu okruhu informací zpochybňujících jejich názory, a zůstávají tak vlastně izolováni ve svých ideologických bublinách.²¹

4. Sociální média v politice a veřejném životě

Rychlé šíření informací na sociálních sítích může rychle ovlivňovat politiky i významné postavy veřejného života, a to bez ohledu na to, zda jsou takové informace pravdivé, či nikoli. Sociální sítě představují otevřené fórum, které každému nabízí prostor ozvat se proti vládnímu režimu nebo jednotlivým osobnostem veřejného života, včetně soudců. „Sociální sítě se stávají hlavním prostředkem pro společenskou mobilizaci a kritiku vlád, protože vláda nemůže kontrolovat, co se řekne na internetu.“²²

Komunikační platformy mají velkou přesvědčivost a často ovlivňují politické názory, protože nabízejí velké množství nápadů, myšlenek a názorů, které na sociálních sítích obíhají. Mladší generace se aktivněji zapojují do politiky a veřejného života, včetně zkoumání politiky i role soudů, a to pod vlivem většího objemu politických zpráv uveřejňovaných na různých sociálních sítích. Informovat mladší generace o politice je sice důležité, ale v prostoru sociálních sítí může také docházet k různým zkreslením. Pro nezúčastněné může být opravdu obtížné pochopit podmínky nesouhlasného stanoviska, pokud nemají možnost přímého zapojení, a sociální sítě mohou vytvářet falešný dojem pochopení i u lidí, kteří do dané záležitosti nejsou přímo zapojeni.

¹⁸ Selective Exposure, Jonathan L. Freedman, David O. Sears, <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0065260108601033#fn1>

¹⁹ Díaz-Fernández, Antonio M.; del-Real-Castrillo, Cristina (2018-07-01). Spies and security: Assessing the impact of animated videos on intelligence services in school children. *Comunicar* (ve španělštině). 26 (56): 81–89. doi:10.3916/c56-2018-08. ISSN 1134-3478.

²⁰ https://www.ted.com/talks/eli_pariser_beware_online_filter_bubbles/transcript

²¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Filter_bubble

²² Social media, World Heritage Encyclopedia, Article Id: WHEBN0005897742

5. Vlastníci údajů na internetu

Pokud využíváme některou z bezplatných e-mailových služeb (Gmail, Yahoo apod.) předpokládáme, že všechny přijaté a odeslané zprávy jsou viditelné pouze pro nás a naše adresáty. Naše e-maily se ale také nachází na serverech v tak zvaném „cloudu“ – IT infrastruktuře, která umožňuje hromadné ukládání dat. Tato infrastruktura je umístěna ve velkých počítačových centrech po celém světě, ve tentýž okamžik na různých místech.

Vaše zprávy jsou „soukromé“ pouze v tom smyslu, že zprávy odeslané na požadovanou nejsou rozeslány na žádné jiné adresy. Obsah vašich zpráv je ale dostupný vlastníkům serveru, kteří jej využívají k tomu, aby vám nabízelí přizpůsobenou uživatelskou zkušenost. Reklamy, které dostáváte, lépe odpovídají vašemu vkusu a pro pozdější použití jsou ukládány informace o místech, která jste navštívili.

Naše soukromé adresáře jsou také uloženy v „cloudu“ a jejich integrita závisí na síle vašeho hesla a také na tom, jak operátor zabezpečí tyto údaje proti útokům zvnějšku. Ukládání v cloudu je výhodné pro možnost sdílet a ukládat údaje z různých platforem, mezi nevýhody ale patří to, že tuto možnost může potenciálně zneužít někdo další, kdo si váš seznam kontaktů stáhne také. Dny papírových adresářů, které mohly být uloženy mimo dohled zvědavých očí, jsou dávno pryč.

Údaje, které uvádíme na různých internetových službách, se neomezují jen na biografické a kontaktní údaje, ale zahrnují i informace o celkovém chování daného člověka na internetu. To znamená, že každá vaše aktivita (každé „kliknutí“), počínaje tím, jaké webové stránky navštívíte a jaké výrazy na internetu vyhledáváte, a konče každým jednotlivým „líkem“ a komentářem na sociálních sítích. Veškeré tyto údaje jsou průběžně využívány pro komerční účely, pro doplnění vašeho uživatelského profilu.

Naše údaje – adresáře, e-maily, příspěvky na online profilech – jsou ukládány na našich zařízeních. Když elektronické zařízení vypneme, jsou naše virtuální aktivity pozastaveny až do dalšího použití. Ne vždy si však uvědomujeme, že kamera a mikrofon jsou občas zapnuté, aniž o tom víme.

Digitální „stopy“ našich činností jsou ukládány náhodně a máme jen minimální nebo vůbec žádnou možnost je ovlivnit. Pravděpodobně se nikdy nedostanete do situace, kdy budete požádáni, abyste tato data odvolali, smazali nebo upravili. Pokud ale taková situace nastane, uvidíte, že všechny populární sociální sítě spadají do jurisdikce jiných zemí a kopie těchto údajů se nacházejí zároveň v několika různých zemích.

Odstranění dat na vašem zařízení může umožnit jejich odstranění také z databank, kde jsou uložena (např. po 30 dnech, pro případ, že se rozmyslíte), ale ani tak neexistuje žádná možnost ověřit, zda údaje (vyjádření, fotografie) byly vymazány úplně a zda se znovu neobjeví. Například vaši „přátelé“ ze sociálních sítí si mohli vaše příspěvky uložit pro pozdější použití.

A konečně je tu ještě otázka vlastnictví obsahu na sociálních sítích nebo obsahu, který je generován prostřednictvím interakcí na sociálních sítích. Vlastnictví obsahu na sociálních sítích bylo vždy nejasné, protože jej generují uživatelé a hostí jej společnost. K tomu se přidává riziko zabezpečení informací, leté mohou získat třetí strany nebo „paraziti“, kteří prohledávají data pro své vlastní databáze. **Současná situace je taková, že skutečnými vlastníky obsahu vytvořeného na sociálních sítích jsou velké korporace, kteří vlastní tyto internetové stránky, a jen zřídka kdy uživatelé, kteří jej vytvořili.**

Zastánci práva na ochranu soukromí varují uživatele, že dochází ke shromažďování jejich osobních údajů. Některé informace mohou být shromažďovány bez vědomí nebo souhlasu uživatele pomocí elektronického sledování a aplikací třetích stran. Údaje mohou být také shromažďovány pro donucovací orgány nebo pro vládní či zpravodajské účely, kdy se využívá postupů vytěžování dat. Pokud sdílíte informace na sociálních sítích, pamatujte, že tyto informace už nejsou soukromé. Obecně se uznává, že je velmi důležité monitorovat, co sdílíte, a pamatovat, s kým byste tyto informace mohli potenciálně sdílet. Někteří uživatelé sociálních sítí si neuvědomují, že jejich příspěvky může číst kdokoli mimo okruh jejich přátel; ve skutečnosti na některých sociálních sítích platí, že pokud si ne zvolíte vyšší nastavení soukromí, je obsah automaticky sdílen s širokým publikem. Jakmile je něco zveřejněno, zůstává to konstantě dostupné, i když si zvolíme, kdo může obsah potenciálně zobrazit.

Většina uživatelů chce začít internetovou službu co nejdříve používat a souhlas s podmínkami používání poskytnou ihned, bez váhání – a často bez toho, aby si podmínky přečetli, a nad důsledky právního vztahu, do kterého právě vstoupili, se moc nezamýšlejí. Soudním úředníkům doporučujeme, aby se s podmínkami použití seznámili a po přiměřeném uvážení těchto podmínek přijali informované rozhodnutí, jak postupovat.

6. Otázky ochrany soukromí ve spojitosti se sociálními sítěmi

Dnes, v době sociálních sítí, vznikají problémy, pokud se sdělení soukromé povahy – vzhledem ke specifikům internetových médií – stanou veřejnými. V takové situaci je důležité se rozhodnout se, zda a jak reagovat, a zároveň zvážit technologická specifika jednotlivých komunikačních kanálů.

Je důležité poznamenat, že jakákoli konverzace na internetu je nejčastěji v písemné formě. Zapsáním textu (příspěvku nebo komentáře) zveřejněním obrázku vzniká obsah, který bude dostupný jakémukoli zájemci. Každý „like“, „retweet“, každý dvoustranný komentář nebo i jen emoji (např. „smajlík“) je ve skutečnosti dokumentem, který jste zaslali jiné osobě nebo „internetovému publiku“ obecně. Tento obsah může zahrnovat váš podpis, místo a zařízení, které používáte. Poznámka pronesená během přestávky na konferenci mezi několika kolegy pravděpodobně nezůstane v myslích většiny posluchačů déle než do konce tohoto pracovního dne. Stejná poznámka odeslaná jako e-mail nebo tweet nebo status na Facebooku se stává obsahem, který je archivován pro budoucí použití a může se znovu objevit způsobem, který jste nečekali, o celá léta později a ve zcela odlišném kontextu.

Jedním z největších nebezpečí online komunikace je možnost rychlé odpovědi nebo okamžitého komentáře k příspěvku někoho jiného. Technologie vám umožňuje vyjadřovat své postoje téměř v reálném čase, jako kdybyste s někým mluvili osobně. Je důležité potlačit nutkání reagovat okamžitě, zejména pokud jde o diskuzi, která se potenciálně může rozvinout v hádku. Nejjednodušší způsob, jak svou internetovou komunikaci kontrolovat, je dát si na reakci více času. Pokud se nemůžete zdržet odpovědi, napište ji hned, ale neposílejte ji. Počkejte do dalšího dne, a když si svou zprvu znovu přečtete, pravděpodobně ji upravíte.

Za každé situace se chovejte s respektem a vyhněte se jakýmkoli komentářům o třetích osobách, společenských otázkách, politických postojích, osobních vlastnostech apod., které by třeba i o několik let později, v jiném kontextu, mohly poškodit vaši pověst. Totéž platí pro fotografie nebo videa. Fotoalbum, které jste sdíleli s přáteli a příbuznými na rodinné sešlosti, může mít velmi odlišný význam, pokud se jednoho dne (třeba i po letech) ocitne na první straně bulvárních novin nebo online portálu. Snažte se pohlížet na svůj vlastní zveřejňovaný obsah očima druhých.

7. Riziko zneužití

I pokud dodržujete všechna doporučení pro výběr silného hesla, může přesto dojít ke zneužití vašeho profilu. Útočník může k vašemu heslu přijít různými způsoby, buď pomocí škodlivého softwaru instalovaného ve vašem počítači, nebo hackerským útokem na vašeho poskytovatele internetových služeb. Mezi nejznámější případy patří útok na Yahoo, při kterém unikly údaje více než miliardy uživatelů.²³ Pokud máte podezření, že byl váš facebookový účet zneužit, postupujte podle pokynů, které Facebook pro tyto případy připravil.²⁴ Totéž platí i pro další dostupné internetové služby, od e-mailu až po sociální sítě (Twitter²⁵, LinkedIn²⁶, Instagram²⁷, apod.).

Nežádoucí komentáře můžete obvykle vymazat, ale abyste to mohli udělat, musíte svůj online profil monitorovat. Ačkoli nemáte žádnou přímou odpovědnost za komentáře dalších lidí (ať už jsou na seznamu vašich přátel, či nikoli), už jen to, že se tyto komentáře objeví na vašem profilu, může naznačovat blízkost, která by pro vás byla v jiném kontextu nepřijatelná.²⁸

Nejobtížnějším typem zneužití je zfalšování vaši zpráv a příspěvků, zejména fotografií a videí. Těmto případům nemůžete předejít, ale pokud z vašeho dřívějšího obsahu na sociálních sítích vyplývá určitý vzorec chování na internetu, je možné falešné zprávy snáze vyvrátit. Je tedy nutné interpretovat vnitrostátní etické kodexy (které zmiňují „chování mimo soud“) v kontextu, který se vztahuje na virtuální prostředí.

²³ <https://yahoo.tumblr.com/post/154479236569/important-security-information-for-yahoo-users>

²⁴ <https://www.facebook.com/help/hacked>

²⁵ <https://help.twitter.com/en/safety-and-security/twitter-account-compromised>

²⁶ <https://www.linkedin.com/help/linkedin/answer/56363/reporting-a-hacked-account?lang=en>

²⁷ <https://help.instagram.com/149494825257596>

²⁸ Some services exist only to track deleted messages, like <https://politwoops.eu/> which can detect the deleted messages between the moment you post something and your deletion

8. Příklady bezpečnostního nastavení pro účty na sociálních sítích

Facebook: Nastavení soukromí na vašem účtu vám umožňuje řídit, kdo uvidí vaše příspěvky, kdo může požádat o přátelství nebo kdo vás může označit, když se objevíte na fotografiích jiných členů sítě. Pamatuje, že ne všechna zařízení podporují všechny možnosti (v závislosti na verzi operačního systému a zařízení). Když vybíráte, kdo může vidět vaše příspěvky, můžete si zvolit, zda budou:

- „Veřejné“ - přístupné pro všechny členy sítě
- „Přátelé“ - přístupné pouze pro vaše přátele
- „Přátelé kromě“ - přístupné pro vaše přátele s určitými výjimkami
- „Konkrétní přátelé“ - přístupné pouze pro přátele na seznamu
- „Jenom já“ - přístupné a viditelné pouze pro vás
- „Vlastní“ - přístupné pro přátele a seznamy, které vyberete
(např. rodina, blízcí přátelé, známí, kolegové)

Když zvolíte nastavení pro jeden příspěvek, zůstane stejné pro všechny příspěvky, dokud jej opět nezměníte. Viditelnost příspěvku můžete také změnit později na své „zdi“. Pokud jste zveřejnili zprávy na zdi přitele, váš přítel pak může stanovit stupeň viditelnosti tím, že upraví nastavení soukromí pro příspěvek na své zdi. Ujistěte se, že máte zapnuté upozornění na přihlášení, takže pokaždé, když se někdo pokusí přihlásit se (i v případě, že se vy sami přihlašujete z nějakého jiného zařízení), dostanete upozornění, že došlo k přístupu na váš účet. Zvláštní pozornost věnujte aplikacím, které vám umožňují připojení k vašemu facebookovému účtu. Téměř všechny tyto aplikace vás žádají, abyste jim dovolili přistupovat k vašim údajům a také aktualizovat vaše účty a příspěvky.

Twitter: Twitter má určité užitečné zvláštní možnosti pro využívání účtu.²⁹

Oznámení³⁰ - Tato možnost vám nabízí přehled relevantních událostí na twitterovém kanálu na jednom místě (v jednom řádku informací), například:

- když získáte nového sledujícího,
- když někdo „zvedne“ váš tweet,
- když vás někdo zmíní v komentáři,
- když někdo zveřejní váš tweet (retweet),

Blokování dalších účtů³¹ - Tato volba vám umožní úplně odstranit profily, které vás (na Twitteru) uráží, což znamená, že nevidíte tweety odstraněné osoby a ona zas nevidí ty vaše. Zablokováním jiného účtu jej přestanete sledovat a zároveň vlastníkovu takového účtu zabráníte, aby sledoval vás. Účelem této možnosti je nejen přestat dostávat upozornění nebo aktualizace jiného účtu, ale úplně odstranit sledující, které nechcete.

²⁹ <https://help.twitter.com/en/managing-your-account/understanding-the-notifications-timeline>

³⁰ <https://help.twitter.com/en/managing-your-account>

³¹ <https://help.twitter.com/en/using-twitter/blocking-and-unblocking-accounts>

Ověřený účet - Falešné profily jsou jednou z negativních stránek sociálních sítí. Vaši profilovou fotografii je možné stáhnout z jiné sítě. Vedle názvu účtu může být uvedeno vaše křestní jméno (název účtu je možné mírně upravit, takže stačí přehodit písmena ve slově nebo napsat místo písmene „l“ číslici „1“). Nemusíte vůbec vědět, že někdo s velmi podobným profilem uveřejňuje tweety, které mohou být připisovány vám - ať už máte vlastní účet, nebo dokonce na Twitteru vůbec zaregistrovaní nejste. V rámci boje proti falešným profilům zavedl Twitter kategorii „ověřených účtů“, které jsou označeny modrým odznáčkem vedle jména na profilu účtu. Tyto oficiální účty prokazují pracovníkům společnosti Twitter i uživatelům, že váš účet spadá do kategorie veřejného zájmu a že obsah a názory reprezentují skutečného uživatele (a ne někoho, kdo předstírá, že tímto uživatelem je). Nejčastěji spadají do kategorie ověřených účtů uživatelé působící v oblasti umění, veřejné správy, politiky, médií, sportu nebo obchodu.

Dále musíte také dávat pozor na další aplikace, které požadují přístup k vašemu twitterovému účtu a na další funkce, které jste na svém účtu na Twitteru povolili. Pokud si nejste úplně jistí, jak máte postupovat, podívejte se na Twitteru na novou sekci často kladených dotazů, centrum nápovědy nebo do části často kladených dotazů v aplikaci Twitter. Zvažte důsledky a rozhodněte se poté, co se seznámíte s postupy shromažďování údajů a s podmínkami poskytování služeb.

Instagram: Na svém účtu máte několik možností viditelnosti:

„Veřejný“ – Kdokoli vás může začít sledovat, hodnotit a sdílet vaše fotografie, videa a příspěvky.

„Soukromý“ – O tom, zda ostatním uživatelům dovolíte, aby vás sledovali, rozhodujete vy. Pro soudní úředníky se doporučuje, aby si své profily nastavili jako „soukromé“. Pamatujte, že zveřejněné fotografie musí splňovat určitá kritéria v souladu s etickým kodexem (tyto informace najdete v aplikaci či účtu v části Pravidla komunity). Vždy mějte na paměti, že zveřejněné fotografie určené pouze pro blízké „přátele“ mohou být kdykoli uveřejněny někde, kde byste to nečekali.

I v případě, že osoba vykonávající soudní funkci nemá vlastní profil na sociálních sítích, může se stát, že se objeví falešný profil. To může být problematické, pokud jsou použity fotografie ze soukromých zdrojů. Soudci a státní zástupci musí vždy myslet na to, že se mohou ocitnout v situaci, kdy jim hrozí zakládání falešných profilů na sociálních sítích.

LinkedIn: Nastavení profilu zahrnuje dvě volby, na které bychom rádi upozornili, protože mohou mít dopad na vaši pověst:

„Zpráva spojením, když budete zmíněn(a) ve zprávách“ – Tato možnost je automaticky zapnuta při založení profilu, a pokud ji necháte zapnutou, pokaždé, když se objevíte ve zprávách (médiu nebo blogy), bude zpráva o tom zaslána všem vašim kontaktům. Sami musíte rozhodnout, zda by toto nastavení mohlo poškodit vaši pověst. Pamatujte, že oznámení nerozlišují mezi pozitivními a negativními zprávami, vaše kontakty budou dostávat všechny informace.

„Zmínky či označení od ostatních“ – Pokaždé, když vás někdo zmíní ve svém vlastním příspěvku, to zvyšuje „viditelnost“ vašeho profilu. Nad kontextem, ve kterém vás někdo zmíní, nemáte žádnou kontrolu. Zvažte tedy a rozhodněte, zda tuto možnost chcete nechat zapnutou, nebo ji vypnete.

PŘÍLOHA II

Pokyny české Soudcovské unie

Etické meze působení soudce na sociálních sítích

Na výročním zasedání Soudcovské unie, konaném dne 5. 11. 2016 v Mikulově, byl Etickému soudu Soudcovské unie dán úkol posoudit etické meze aktivit soudců na sociálních sítích (Facebook, Twitter, blogy aj.), a to v souvislosti s tím, do jaké míry je svoboda projevu soudce omezena jeho soudcovskou funkcí¹.

Etický soud Soudcovské unie (dále též jen ES) vycházel při tvorbě svého stanoviska ze „Zásad chování soudce“ schválených na výročním zasedání Soudcovské unie (SU) dne 26. 11. 2005 (jinak též Etický kodex)². Tento Etický kodex stanovil v obecné rovině základní zásady důstojnosti, nestrannosti a nezávislosti v činnostech a jednání soudce. Uvedené zásady mají ale obecnou povahu a nezabývají se konkrétně působením soudců na sociálních sítích. ES proto využil též závěry a poznatky z diplomové práce „Soudci a sociální média“ Mgr. Zdeňka Křivky³. Při tvorbě stanoviska vzal ES v úvahu též právní rámec vztahující se na činnost soudců, zejména v nejobecnější rovině čl. 81 a 82 Ústavy, čl. 17 Listiny základních práv a svobod a dále § 80 zákona o soudech a soudcích č. 6/2002 Sb. (dále jen ZSS) – stěží lze dojít k závěru, že by soudce mohl porušit své právní povinnosti stanovené v uvedených právních předpisech a zároveň tím neporušil zásady soudcovské etiky. Nicméně obráceně tato úvaha již neplatí – samotné dodržování práva ze strany soudce ještě neznamená, že neporušil soudcovskou etiku. Viz např. řadové členství v politické straně, které samo o sobě neporušuje právo, ale není v souladu se soudcovskou etikou (tento závěr vyslovilo výroční zasedání Soudcovské unie konané dne 24. 11. 2007 v Kroměříži⁴. Porušením práva by však již bylo (konkrétně § 80 odst. 4 ZSS), pokud by soudce nebyl jen řadovým členem politické strany či hnutí, ale zastával by v rámci uvedeného politického uskupení politickou funkci, tedy by se projevoval politicky aktivněji, než jen řadový člen.

Pro výše zmíněný právní rámec mají význam též soudní rozhodnutí, která se týkají aktivit soudců na sociálních sítích: rozhodnutí kárného senátu Nejvyššího správního soudu č. j. 11 Kss 6/2015–53 z 6. 6. 2016 (a navazující náleží Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 2609/16 z 11. 4. 2017), č. j. 16 Kss 7/2014 – 92 z 11. 6. 2015 a navazující náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2617/15 z 5. 9. 2016, náleží Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 2490/15 z 8. 11. 2016 (v tomto případě se jednalo o hromadnou e-mailovou komunikaci soudce) a náleží Ústavního soudu sp.

¹ The exacting wording was: “assessment of the limits of ethical activity for a judge on social networks (Facebook, Twitter, blogs, etc.), in order to assess the extent to which a judge’s freedom of expression is limited by his judicial role.”

² <http://soudci.cz/o-nas/eticke-zasady-chovani-soudce.html>

³ KŘIVKA, Zdeněk. Soudci a sociální média. Brno, 2015. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Dostupné na: https://is.muni.cz/th/378547/pravf_m/DP_final_v1.0.pdf.

⁴ Považuje však z etického hlediska za nevhodné členství soudce v politické straně a za nepřijatelné, aby soudce byl členem místní samosprávy.

zn. III. ÚS 3844/13 z 30. 10. 2014 (povaha komunikace na Facebooku ze strany fyzické osoby - „nesoudce“).

V dalších závěrech ES nerozlišuje, zda níže vylíčené eticky problematické aktivity soudců jsou zároveň i porušením práva, neboť tak neznělo zadání dané Etickému soudu SU.

Svoboda projevu soudce je na rozdíl od „nesoudců“ omezena tím, že soudce musí vždy dbát na to (a to platí zejména o jeho veřejných projevech), aby jeho vystoupení neohrožovala důstojnost soudcovské funkce, nezpochybňovala důvěru v justici a jeho osobní nestrannost a nezávislost. Obecně řečeno, soudce by jako pravidlo neměl veřejně projevovat své politické názory s výjimkou témat, která se týkají justice. Vyjadřuje-li se k politickým tématům (bez vztahu k justici), vystavuje se eventuální námitce podjatosti, pokud by rozhodoval věc související s některou politickou stranou (hnutím) či politickou záležitostí, kterou komentoval. Kromě toho je vhodné zůstat stranou politických diskusí i s ohledem na spíše se snižující úroveň pravidel slušnosti v těchto diskusích. Přistoupí-li soudce na svou účast ve veřejných výměnách politických názorů, jako pravidlo tím zpochybní svou vlastní důstojnost (nepřímo i důstojnost justice jako celku) a jak již bylo výše zmíněno, zpochybní do budoucna i svou nestrannost. V této souvislosti je namístě zdůraznit, že k vyloučení soudce postačuje, aby v rozumně uvažujícím pozorovateli vyvolal dojem, že není schopen rozhodnout nestranně. Ohledně projevů soudce ve vztahu k politické soutěži odkazuje ES též na závěry Ústavního soudu přijaté v jeho nálezu sp. zn. I. ÚS 2617/15 z 5. 9. 2016⁵.

Svůj význam také má, kde soudce zveřejňuje své příspěvky. Nepochybně by vyznělo negativně, pokud soudce, jako strážce pravidel, jimiž se řídí demokratická společnost a na jejichž základě působí právní stát, by zveřejňoval své příspěvky v mediálním prostoru, který by bylo možné považovat za extremistický, tj. napadající podstatu demokratické společnosti. To se týká jak tiskovin, tak i internetu.

Publikuje-li soudce na blogu nebo na webu své názory (není podstatné, zda formou článku nebo formou odpovědi nebo komentáře k jinému článku), jedná se o veřejně projevené názory, pro které platí vše výše uvedené.

Složitější je situace v případě sítě Facebook. Jedná se o komunikační platformu, která primárně slouží k navazování a udržování vztahů online a k šíření informací. Facebook umožňuje především vytváření sítě sociálních kontaktů, komunikaci mezi uživateli, vzájemné sdílení nejrůznějších multimediálních obsahů, organizaci událostí a prezentaci uživatelů. Po registraci má uživatel možnost vyhledat další uživatele této sítě, se kterými by byl rád v kontaktu,

⁵ „...jednotlivec, který přijal funkci soudce, je při výkonu své svobody projevu podle čl. 17 Listiny a čl. 10 Úmluvy vázán povinností loajality a zdrženlivosti. Jeho svoboda projevu tudíž podléhá zvláštním omezením, která vyplývají z této povinnosti. Soudce zejména nesmí svými projevy narušovat důvěru veřejnosti v to, že bude rozhodovat v souladu se základními principy demokratického právního státu, a důvěru v nestrannost a nezávislost soudní moci. Soudce musí být zdrženlivý v projevech týkajících se politické soutěže, zejména veřejného hodnocení jednotlivých kandidátů či volebních stran a uskupení nebo tvorby politických koalic.“

a požádat je o „přátelství“ (potvrzení oboustranného zájmu o tento kontakt). Uživatel si může individuálně nastavit kromě jiného i rozsah sdílení uveřejňovaných informací, a pomocí nástrojů ochrany soukromí má možnost zvolit, kdo uvidí jím zveřejňovaný nebo jeho se týkající obsah, kdo a jak jej může kontaktovat a vyhledat. Profil uživatele na sociální síti může tedy fungovat otevřeně (je veřejný pro všechny ostatní uživatele Facebooku nebo dokonce všechny uživatele internetu) nebo uzavřeně (uživatel buď obecně volí, jakému okruhu uživatelů zveřejní své informace, nebo tuto volbu může provádět i u jednotlivých příspěvků a informací zvlášť). Komunikace na Facebooku může probíhat pomocí tzv. „chatu“ (diskuse), pomocí zpráv (možnost posílat si zprávy s jediným uživatelem či s určitým okruhem uživatelů) nebo prostřednictvím profilové (osobní) stránky každého uživatele, na kterou může umisťovat příspěvky sám uživatel, ale i ostatní uživatelé, pokud to individuální nastavení uživatele umožňuje. Dle uživatelem zvoleného nastavení soukromí může být obsah profilové stránky uživatele zpřístupněn jen jeho přátelům, vybraným okruhům - skupinám přátel, všem osobám registrovaným k síti Facebook nebo i osobám neregistrovaným do této sítě, ale využívajícím internet.

Povaha sociální sítě Facebook není jednoznačně soukromá či veřejná. Vždy záleží na konkrétních uživateli, jakým způsobem si míru soukromí na svém profilu, případně přímo u jednotlivých příspěvků, nastaví. Uživatel může prostřednictvím této sítě komunikovat pouze s jediným dalším uživatelem, a to aniž by tuto komunikaci mohli vidět či do ní zasahovat ostatní uživatelé. Taková komunikace je ryze soukromou, byť uskutečněnou prostřednictvím sociální sítě využívané miliardou uživatelů, stejně jako je za soukromou možno považovat e-mailovou komunikaci dvou osob, uskutečněnou prostřednictvím e-mailové služby např. www.gmail.com nebo www.seznam.cz. Uživatel sociální sítě Facebook však má možnost učinit svůj profil také zcela veřejným, a tedy přístupným všem uživatelům sociální sítě Facebook, případně i všem uživatelům sítě internet. Tato možnost je hojně využívána např. politickými stranami, zájmovými skupinami, umělci, poskytovateli služeb, obchodníky a dalšími, jejichž cílem je prezentovat se prostřednictvím této sociální sítě co nejširšímu počtu uživatelů internetu. Toto nastavení ale volí i někteří „běžní“ uživatelé, a pokud jsou jimi i soudci, tak pro ně platí stejná omezení, jako je tomu u jejich jakýchkoliv veřejných projevů.

S určitým etickým rizikem, které by mohlo vést až k pochybnostem o nestrannosti soudce, se setkáváme ve spojitosti s „přátelstvím“ na Facebooku. Uzavřením dvoustranné dohody o vzájemném přidání se do seznamu „přátel“ (friends) uživatel vyjadřuje jistou náklonnost (sympatii) k uvedené osobě. Problém s „přátelstvím“ soudce může nastat v procesní situaci, kdy rozhoduje věc, ve které je jeho „přítel“ účastníkem řízení nebo zástupcem účastníka. Místo v seznamu „přátel“ může vzbuzovat dojem výjimečného postavení soudcova „přítele“, který může i ovlivňovat soudce při rozhodování soudních věcí.

Nicméně k povaze „přátelství“ lze říci, že tento pojem nelze ztotožňovat s normálním přátelstvím, tedy s hlubším vztahem projevujícím se pravidelným, a to skutečným osobním kontaktem, trávením volného času na společných dovolených, vzájemnými návštěvami apod.

Nelze proto paušálně říci, že každé „přátelství“ na Facebooku osvědčuje podjatost soudce (v tomto směru nelze paušalizovat a bude vždy záviset na konkrétním případě a skutkových okolnostech té které věci).

K Facebooku, jakož i k jiným sociálním sítím je nutno uvést, že kontakty na nich nelze považovat za striktně dvoustranné. „Přátelé“ v těchto sítích si budují svou vlastní síť kontaktů, ve které sdílejí jimi již nasdílené příspěvky. Soudce si proto nemůže být nikdy jist, kde všude se jeho příspěvek objeví, byť původně jej sdílel jen s omezeným okruhem kontaktů. Problémem v síti Facebook může být sdílení dat, kdy jiní uživatelé sdílejí na stránku soudce svůj obsah, jehož účelem by bylo ovlivnění soudcova rozhodování (např. články týkající se aktuálně projednávané věci). Zcela nemístná by byla jakákoliv kladná reakce soudce na takto sdílený materiál.

Funkci „like“ ve Facebooku lze označit jako vyjádření svých sympatií, náklonnosti či souhlasu s příspěvkem, komentářem, fotografií, videem, profilem, aplikací a dalšími komponentami Facebooku. Toto „lajkování“ je (může být) pro ostatní viditelné a soudce by měl být v tomto směru zdrženlivý, neboť vyjádřením své podpory by mohl vzbudit dojem, že straní účastníkovi řízení nebo jeho zástupci.

Povaha sociální sítě Twitter je odlišná ve srovnání se sítí Facebook. Twitter je určen k veřejné komunikaci směřující k blíže neurčenému počtu adresátů. Z toho důvodu pro tuto síť platí vůči soudcům stejná omezení, jako je tomu u jejich jakýchkoliv veřejných projevů. I v této síti lze „lajkovat“.

Vše uvedené platí, i když soudce vystupuje na sociálních sítích anonymně, tj. nikoliv pod svým jménem (stěžlí by byl udržitelný postoj, že např. nestrannost soudce by byla zpochybněna až v okamžiku, kdy by byla odhalena identita soudce, tedy že jím již publikované názory ve skutečnosti nezastává, resp. zastával je pouze pod anonymním krytím či falešnou identitou). Za zcela nevhodný by bylo nutno označit postup, když by dotýčný soudce argumentoval svou soudcovskou funkcí.

Není snad potřeba zdůrazňovat, že nevybíravá forma vyjadřování soudce (různé jazykové excesy či i vulgarismy) v jeho veřejných projevech snižuje soudcovskou důstojnost a takových projevů by se měl každý soudce vyvarovat. Mezi takové nevhodné projevy je nutno zahrnout i satirické projevy a ironické kritizování všech a všeho. Pokud některý soudce používá ve svých veřejných vystoupeních takových výrazových prostředků, musí nutně počítat s tím, že bude konfrontován ve stejném stylu, tedy i dehonestován. Dojde-li k takovéto veřejné interakci, je tím snižována důstojnost dotýčného soudce (s nepříмым dopadem na celý soudcovský stav) a eventuálně i jeho nestrannost.

Důstojnost soudcovské funkce se netýká jen toho kterého soudce, nýbrž celé justice jako stavu. Pokud soudce tuto důstojnost narušuje, poškozují tím nejen sám sebe, ale i celou soudcovskou obec, neboť justice musí být v prvé řadě důvěryhodná. Je-li důvěra v soudcovský stav ohrožena, nelze očekávat, že veřejnost bude rozhodnutí soudců přijímat a je akceptovat. Bez této důvěry ale nelze naplňovat principy právního státu. Viz též nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2617/15 z 5. 9. 2016⁶.

Závěry k působení soudce na sociálních sítích

- (1) Všechny projevy soudce (příspěvky, komentáře, fotografie aj.) musí zachovávat důstojnost soudcovské funkce a nesmí vzbuzovat pochybnosti o jeho nestrannosti či nezávislosti.
- (2) Soudce si nemá vytvářet takové vztahy, které by mohly vzbudit dojem, že mohou ovlivnit soudcovy rozhodování.
- (3) Soudce nekomentuje probíhající soudní řízení.
- (4) Soudce nedává právní rady.
- (5) Soudce se vyhýbá politickým hodnocením (mj. podpoře konkrétního kandidáta na politickou funkci, „nelajkuje“ politické strany či hnutí, nevyjadřuje se ke kontroverzním politickým otázkám, netýkají-li se justice).
- (6) Soudce by měl mít na paměti, že si nemůže být nikdy jist, kde všude se jeho komunikace objeví, byť původně byla určena jen omezenému okruhu adresátů.

V Praze dne 24. května 2017

Etický soud Soudcovské unie předseda JUDr. Ladislav Derka

⁶ „Prvořadou povinností každého soudce je poskytovat ochranu základním právům a svobodám (čl. 4 Ústavy) a rozhodovat v souladu se základními principy demokratického právního státu (čl. 1 odst. 1 Ústavy). Pokud by soudce ve svých projevech zpochybňoval tyto základní hodnoty, zpochybňoval by tím i své základní povinnosti, a jen stěží by tak mohl vzbuzovat důvěru veřejnosti. Ve vztahu k těmto základním hodnotám má proto soudce povinnost loajality, která ho omezuje při výkonu svobody slova.“

SEZNAM NÁRODNÍCH A MEZINÁRODNÍCH STANOVISEK, PŘEDPISŮ A STANDARDŮ TÝKAJÍCÍCH SE SOCIÁLNÍCH SÍTÍ

Využívání sociálních sítí ze strany soudů: Model komunity sdílející praktické postupy,
Jane Johnston, *International Journal of Communication* 11(2017), 669-683

Sociální sítě a soudcovská etika,
sestavila Cynthia Gray, NSCS Center for Judicial Ethics, 2017

Pečujte o svou digitální stopu, Barry Clarke, 2017

Etické meze působení soudce na sociálních sítích,
Soudcovská unie České republiky, 2016

Příručka etiky na sociálních sítích,
Commercial and Federal Litigation Section of the New York State Bar Association, 2015

Příručka soudcovských zásad, Vol. 2B, Ch. 2,
Committee on Codes of Conduct Advisory Opinion, page 221-226, 2015

Soudci a sociální média: řízení rizik,
soutěž Themis organizovaná EJTN a EU, 2015

Využívání sociálních sítí ze strany kanadských soudních úředníků,
Canadian Centre for Court Technology, 2015

Mezinárodní zásady IBA pro chování právních profesí na sociálních sítích,
přijaté 24. 5. 2014 Mezinárodní advokátní komorou (International Bar Association), 2014

Facebook a bezpečnost sociálních sítí, Martin Felsky,
Canadian Judicial Council, 2014

Měli by být advokáti a soudci přáteli na Facebooku? Přehled pro jednotlivé státy,
Jessica Ballard-Barnett, 2014

Sociální sítě a soudy: Inovativní nástroje, nebo nebezpečný módní výstřelek? Praktický
průvodce pro soudní správce majetku,
Norman H. Meyer, Jr., *International Journal for Court Administration*, 2014

Využívání sociálních a elektronických médií ze strany soudců a zaměstnanců soudů,
Arizona Supreme Court, Judicial Ethics Advisory Committee, Advisory Opinion 14-01, 2014

Formální stanovisko 462, Využívání elektronických sociálních sítí ze strany soudce, American Bar Association (ABA), 2013

Měli by soudci používat sociální sítě? Judith Gibson, 2013

Soudce musí zvažovat omezení sociálních sítí, Opinion 2012-07, Maryland Judicial Ethics Committee, 2012

Bud'me opatrní přátelé: Etické implikace využívání sociálních sítí pro příslušníky justice, Washington Journal of Law, Technology & Arts, Issue 3 Winter 2012

OBA Social Media Policy, Oklahoma Bar Association, 2011

Stanovisko 66 Online sociální sítě, Judicial Ethics Committee, California Judges Association, 2010

Sociální sítě 101, Národní centrum pro státní soudy, the National Center for State Courts, 2019

Příručka UNODC pro užívání sociálních sítí 2019, úřad Spojených národů pro drogy a trestnou činnost 2019

*CEELI Institute
Villa Grébovka
Havlíčkovy Sady 58
120 00 Praha 2
Česká republika*

*www.ceeliinstitute.org
office@ceeli.eu*



*Financování
poskytnuté vládou
Spojených států*